

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 94 (438)

СТАНОВЛЕННЯ ВИЩИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ПІСЛЯ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (1918-1920 рр.)

Владислав Боєчко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Україна, 18021, м. Черкаси, бул. Шевченка, 81
e-mail: osbb53@ukr.net

Становлення державних інститутів Польської республіки після проголошення незалежності був одним із головних напрямків державотворення, від якого залежала життєздатність нової держави на політичній карті Європи. Від обраної моделі державного ладу та системи політичної влади залежало майбутнє польської нації, можливості її швидкого політичного й економічного розвитку, стабільності у суспільстві, міжнародний авторитет молодій державі.

Метою публікації є висвітлення процесу становлення вищих органів влади Польської республіки після проголошення незалежності у 1918 р.

Сучасна вітчизняна полоністика має ґрунтовні праці істориків Л. Зашкільняка і М. Крикуна [1], що розглядають становлення державності Польщі як закономірний результат сталої політичної традиції та боротьби польського народу за незалежність.

Тернопільська школа полоністики представлена роботами Л. Алексієвець [2; 3] в яких на основі ґрунтовної джерельної бази зроблений аналіз інституційного розвитку польської держави. Автор доцільно вказує на сильні та слабкі сторони процесу державотворення, функціональні та структурні зміни політичної системи влади до травневого перевороту 1926-го року.

Черкаська дослідниця В. Калінчик [4; 5] у низці фахових статей на основі широкого кола джерел висвітила процес політичної боротьби у Законодавчому Сеймі Польщі під час прийняття Конституції 1921 року. Дійшла висновків, що протиріччя прийнятого основного закону у подальшому призвели до накопичення політичних проблем країни, а згодом – до травне-

вого перевороту та згорання демократичних тенденцій розвитку держави. Повний текст проекту Конституції Польщі був представлений сейму у липні 1920 року. Головний референт конституційного проекту комісії Е. Дубанович відзначав, що основним мотивом, яким керувалася комісія, було прагнення заснувати державний лад Польщі не на «пробах і експериментах», а на досвіді (наскільки це можливо) власної держави, а де цього досвіду не вистачало – на досвіді інших країн [6, 4].

Початковим пунктом для побудови власної державної моделі комісія вважала ухвалення державного ладу, вже перевіреного в одній із великих країн [6, 5]. Для вибору були дві основні моделі: президентська система (модель США) та парламентська система (модель Англії та Франції властива для Європи). Принциповою особливістю американської системи члени комісії вважали повне розділення трьох гілок влади. Виконавча влада не має ніякого впливу на законодавчу, спілкується з нею лише за посередництвом змішаних комісій, а також через послання президента. Законодавча влада, у свою чергу, не має безпосереднього впливу на роботу виконавчих органів, не може притягувати виконавчу владу до політичної відповідальності. Уряд не має у цій системі конституційних засобів, щоб впливати на парламент з метою ухвалення потрібних йому законів.

Друга модель Парламентської системи працює по-іншому. Влада не розділена так жорстко, як в американській моделі. Гілки влади пов'язані одна з одною таким чином, що уряд формується лише відповідно до волі парламентської більшості та несе відповідальність пе-

ред парламентом і за його бажанням зобов'язаний піти у відставку [6, 6]. Тим самим тут усувається можливість конфліктів між парламентом та урядом, оскільки ця модель (через принцип парламентської відповідальності уряду) припускає постійне узгодження їх позицій [6, 7]. Конституційна комісія віддала перевагу парламентській моделі з огляду на низку обставин.

Досвід Латинської Америки свідчить про те, що американська модель не приживається у країнах, не заселених «англосакською расою». У США президентська система функціонує нормально завдяки специфічним якостям англосаксів: високому самовладанню, розвиненій правовій свідомості, пошані до всіх юридичних установ [6, 6]. Оскільки Польща має абсолютно іншу політичну та правову культуру, комісія не могла використовувати за основу для польської конституції американську модель. Члени комісії відзначили, що найбільш складною проблемою виявилася конструкція законодавчого органу, а саме його майбутня структура: однопалатна або двопалатна [6, 8].

Е. Дубанович підкреслював, що більшість парламентських систем світу має двопалатну конструкцію. Однопалатну систему в Європі мають лише Болгарія, Сербія, Монако та частково Фінляндія. В історії Англії, Франції та США також були спроби перейти до однопалатної системи, проте вони були вимушені знов запроваджувати другу палату. У прийнятих конституціях Чехословаччини та Німеччини також встановлювалася двопалатна система [6, 9].

Конституційна комісія вважала, що велика поширеність двопалатної системи викликана багатьма причинами. Одна з них – специфіка палати депутатів, що складається з людей політичної дії, часто молодих, гаряче та нетерпляче охочих довести своїм виборцям правильність їх вибору [7, 11].

Метою палати депутатів є представлення на законодавчому рівні думок і течій, існуючих у суспільстві на даний момент, а також вирішення невідкладних проблем суспільного життя. Разом з таким динамічним (і по задачах, і по складу) органом, якою є палата депутатів, необхідний орган, не завантажений повсякденними справами, який міг би виважено розглядати проблеми країни. Такий орган повинен бути більш вимогливим до якості законів, що приймаються, щоб вони зберігали свою силу довше, ніж тижні, місяці і навіть роки [7, 12].

Друга палата є органом, меншим по кількості своїх членів, ніж палата депутатів; вона не

така схильна до емоцій, вільніша від тиску локальних інтересів, не так пов'язана з партійною політикою та пропагандою. Цей орган був би уособленням спокою, зосередженості, розсудливості та досвіду [7, 12]. Якщо такі якості другої палати мають цінність і признаються у всьому світі, то ще більшу вагу вони мали для Польщі при високій емоційності польського народу, швидкій займистості, легковірності, схильності до емоційних поривів. «Всі ми, – відзначав Е. Дубанович, – не один раз були свідками того, як полум'яні виступи, засновані на гостроті моменту, приводили до хибних настроїв, що виражалися у прийнятті необачних ухвал, які згодом виявлялися шкідливими для держави і які так само швидко потрібно було відмінити». Це знижувало довіру громадян до державної влади й пошану до закону. Але якщо до того часу у Польщі діяли чужі закони, поважати і цінувати які не дозволяли патріотичні відчуття поляків, «то що ж буде, якщо свої власні закони будуть позбавлені глибоких етичних підстав і не сформуєть у людей необхідної правової свідомості та дисципліни?» [7, 12].

Погоджуючись з тим, що тогочасна динаміка життя вимагала оперативного законодавчого регулювання, Конституційна комісія вважала, що швидкість ухвалення законів не можна робити головним правилом законодавчої роботи. Закони, прийняті у сеймі, повинні були піддаватися додатковому, хай навіть прискореному перегляду та корегуванню [7, 13]. Ніщо всередині самої палати (ні комісії, ні перерви у голосуваннях) не могло сприяти досягненню цієї мети, оскільки палата завжди мала нагоду з легкістю обійти подібні перешкоди та перейти до розгляду подальших питань. Лише зовнішній чинник міг примусити парламентські партії переглянути свою позицію та виправити помилку. Тому повинен був існувати орган, що стояв окремо та наділений правом брати участь у законодавчій роботі [7, 13].

Використовуючи назву «сенат», встановлену у проекті комісії для позначення другої палати, політична пропаганда подавала проблему таким чином: він гратиме роль перешкоди на шляху демократизації суспільства [7, 14]. Е. Дубанович вважав, що звинувачення у реакційності та консерватизмі може бути пред'явлене до способу формування другої палати, а не до самого інституту. «Нині діючий сейм теж був колись дворянським, а тепер він є загальнонародним представництвом» [7, 14]. Тому члени комісії підкреслювали необхідність бачити два аспекти проблеми: сам інститут другої палати та конкретний механізм фо-

рмування її складу. З приводу аргументу, що сенат буде перешкодою законодавчій роботі сейму, комісія відзначала, що оскільки метою роботи сенату є підвищення якості законодавчої роботи сейму, то він зі всією очевидністю виступатиме у ролі стримуючого чинника в ухваленні того або іншого закону [7, 15].

Що стосувалося роботи сенату, то на основі пропозицій при обговоренні цього питання конституційна комісія дійшла висновку, що у сеймі немає партії, яка б не визнавала необхідність у тій або іншій формі стримувати й обмежувати законодавчу діяльність сейму, наприклад, всередині самої палати депутатів (за допомогою комісії), або за допомогою зовнішніх засобів (у вигляді «Варти права» або вето президента), ніхто не заперечував самої цієї потреби.

Представник однієї із радикально налаштованих партій заявив про необхідність заборони та, навіть, відхилення законів з боку однієї людини – президента. Е. Дубанович зауважив, що виступаючий запропонував визнати більш скромні права у цій сфері колективного та виборного органу, яким буде сенат. Тому реальною проблемою (яка може стати і предметом дискусії у сеймі) Конституційна комісія вважала не те, чи потрібна у принципі заборона та корегування законодавчої діяльності сейму, а питання – як далеко повинні поширюватися у цій сфері повноваження сенату. Цей орган необхідний також з погляду підтримки гармонії всієї структури державної влади [6, 17]. Ця гармонія полягала у рівновазі трьох гілок влади. А оскільки парламентська модель робила відповідальним уряд перед парламентом і вже сама по собі створювала перевагу на користь парламенту, то зведення законодавчої влади до однопалатної системи було б істотним порушенням гармонії державного ладу. Це могло призвести до повного підкорення виконавчої влади законодавчій [6, 17].

На переконання членів комісії, уряд не може виконувати свої функції без наявності певного ступеня самостійності. Коли разом з сеймом є сенат, уряд ще має необхідну самостійність. В умовах однопалатної системи уряд втрачав цю самостійність, оскільки одна єдина палата не обмежена існуванням хоч якогонебудь чинника, що пом'якшує та стримує повноту її влади. Уряд у цьому випадку перетворювався на просте знаряддя, «філіал» цієї палати, яка тоді повинна узяти на себе не тільки законодавчу роботу, але і державне управління. До виконання останньої задачі вона не придатна за чисельним складом і призначен-

ням виконувати саме законодавчу функцію. Більш того, якщо цій палаті головні позиції займе одна партія, то Польща може виявитися під загрозою встановлення однопартійного правління [7, 18].

Таким чином, ухвалення двопалатної системи повинно було сприяти інтересам держави та зменшувати вплив партійних інтересів у сеймі. Щодо способу виборів президента Е. Дубанович відзначив, що обрання глави держави парламентом буде лише завершенням цілісності будівлі парламентської моделі [7, 19]. Перенесення принципу загального обрання президента на абсолютно іншу систему (якою є парламентська модель) було б експериментом, створенням «чогось неймовірного», не випробуваного ні в одній країні [7, 19]. Введення загального обрання президента у Німеччині голова комісії вважав «тугою за Гогенцоллерами і Гінденбургом». До того ж досвід Німеччини не для всіх був головним [7, 20].

Важливим аргументом проти загального обрання президента для Конституційної комісії була небезпека залишити долю вищої державної посади «на волю випадку». Не можна також віддавати країну у руки руйнівної пропаганди та піддавати майбутнього президента приниженням, «проводити через передвиборний бруд і полум'я виборчої боротьби» [7, 21].

Загальні вибори Президента США стають джерелом деморалізації та дезорганізації адміністративного апарату. Такий спосіб обрання глави держави Е. Дубанович вважав небезпечним для національних інтересів поляків, тому що через можливе роздроблення голосів польських виборців, кандидатуру президента можуть вирішити голоси громадян непольської національності. Положення проекту викликали бурхливі дискусії, що здебільшого були зосереджені довкола питань виборів Президента (народом або парламентом), меж його компетенцій, одно- чи двопалатної будови парламенту, проблеми визначення права власності, ставлення держави до справ релігії та національних меншин.

На підтримку проекту Конституційної комісії виступив лідер парламентської фракції ЗЛН С. Гломбинський. На його думку, проект характеризував прагнення не розмежовувати суспільство, не створювати у ньому протидіючі сторони, а домагатися суспільної гармонії [8, 38]. Це було головним мотивом для його партії, а також для більшості членів комісії. Підкреслюючи, що ЗЛН виступає за однопалатний парламент, лідер фракції ендеків додавав при цьому, що він повинен бути обмежений пев-

ним органом, С. Гломбинський у своєму проекті назвав «Стражем права».

Запропонований у проекті комісії сенат по суті не був другою палатою, оскільки він не був незалежним органом, як це припускають інші двопалатні системи. Польський сенат більше, ніж наполовину складатиметься з людей, обраних сеймом. Інша частина сенату формуватиметься з представників самоврядування, наукових товариств, тощо. У компетенцію сенату мали входити ті питання, якими займається сейм. Тобто, сенат у проекті комісії отримав обмежені права і ЗЛН виступало навіть за їх розширення.

Щодо способу обрання Президента С. Гломбинський відзначив, що раніше він виступав за загальні вибори глави держави. Однак, аргументи наведені Е. Дубановичем, – відзначив він, – схилили ЗЛН до того, щоб приєднатися до проекту комісії, «проте ми не можемо гарантувати, що під час голосування не повернемося до нашої початкової пропозиції через те, що поки не знаємо, яким буде рішення сейму щодо сенату» [8, 38]. Була висловлена думка, щоб разом із Президентом право скликання парламенту належало і Маршалу сейму. Це забезпечило б певну автономію сейму від глави держави. Він відзначав, що, вносячи цю поправку, «ми зважаємо на специфічний характер нашого суспільства», яке «відрізняється певною підозрілістю» [8, 38].

«З нашої історії, – вказував С. Гломбинський, – я згадую загальні нарікання на прагнення королів до абсолютної влади. Навіть коли король був безсилим, коли у нього відбирали одне право за іншим, завжди існувало побоювання, що цей король прагнутиме абсолютної влади і намагалися ще більше урізати його владу». Тому необхідно усунути підозру та побоювання, що президент може спробувати встановити автократію, диктатуру. Право скликання парламенту маршалом сейму дасть упевненість, що сейм не залежатиме від волі та настрою президента [8, 38].

Польська партія соціалістів виступала проти проекту Конституційної комісії. Лідер ППС М. Недзялковський найбільшій критиці піддав положення про формування двопалатної законодавчої системи [9, 54]. Він вказував, що проблему якості законів можна вирішити й у межах однопалатного парламенту, по-іншому організувавши його роботу. Справжні ж мотиви тих, хто пропонував сенат, на його переконання, полягають у прагненні забезпечити правим перевагу в сенаті, коли більшість виборців на майбутніх виборах висловиться за

ліві партії [9, 54].

У зв'язку з цим праві ретельно продумують спосіб формування сенату. За словами М. Недзялковського, будучи членом комісії з розробки виборчого законодавства до органів місцевого самоврядування, він звернув увагу на те, що праві рішуче виступали проти принципу загального виборчого права і, по суті, пропонували куріальну систему виборів у міські ради. Цей план дозволив би правим забезпечити перевагу у місцевих органах самоврядування й автоматично призвів би до того, що велика частина місць у сенаті виявилася б в їх руках [9, 55]. М. Недзялковський відзначив, що соціалісти відкидають другу палату, яку б назву вона не носила – сенат або «Стража права». Пропозицію обрання президента парламентом М. Недзялковський пояснював прагненням не дати можливість лівим оволодіти державним апаратом за допомогою загальних виборів глави держави [9, 55]. Він вдається до змови, що дозволить провести бажаного кандидата.

Ще одним болючим питанням, що постійно обговорювалося у сеймі, було питання власності. Стаття 103 проекту, що закріплювала основу ринкових відносин – приватну власність на засоби виробництва – залишалася абсолютно незмінною [9, 57]. «Республіка, – йшлося у ст. 103 проекту у редакції запропонованої ППС, – пристосовує форми власності до суспільних потреб та інтересів праці. Деякі засоби виробництва, комунікацій та обміну піддаються контролю республіки» [9, 57].

Редакція цієї статті, запропонована депутатами від ППС, була такою: «Праця, як основа республіки, перебуває під її особливим захистом. Державним представником інтересів праці є Палата праці, обрана трудящими способом, визначеним законом». Як проект статті, так і її нова редакція, запропонована депутатами від ППС, не задовольнили більшість сейму. Вони вважали, що новою редакцією передбачалося хоч і незначне, але втручання держави у сферу приватних справ. З метою не втратити свого впливу на робітників, депутати від ППС внесли поправку до статті 95 проекту, яка фіксувала, що «праця, як головна основа республіки, перебуває під її захистом. Всі громадяни повинні власною працею примножувати багатства колишніх поколінь» [9, 58].

Окрім розбіжностей з вищеперерахованих статей проекту Конституції, жваву дискусію у сеймі викликало положення, яке передбачало визнання Римо-католицької церкви державною. Представник Національної робітничої

партії Б. Фіхна також відзначив, що проект комісії не відповідає інтересам польського суспільства [10, 39]. Головним орієнтиром при побудові сучасної держави повинен стати добробут широких верств населення, народ повинен брати реальну участь у владі. Для цього він повинен володіти правом законодавчої ініціативи, брати участь в обранні глави держави, користуватися виборчими правами без цензових обмежень [10, 39]. Необхідно також передбачити окреме представництво для людей праці (Палата праці) та створити систему широкого самоврядування.

Б. Фіхна відкидав звинувачення у тому, що Палата праці вноситиме розкол у суспільство. Цей орган мав бути допоміжним для сейму з питань, які регулюють відносини між працею та капіталом, з правом законодавчої ініціативи у цій сфері [10, 39]. Відзначаючи, що НПП голосуватиме за однопалатний парламент, Б. Фіхна вважав, що цей принцип може не одержати підтримки більшості сейму. Тому, «якщо виникне який-небудь інший орган (наприклад, «Стража права»)), то НПП домагатиметься того, щоб цей орган був виборним, а не призначався, як пропонували праві сили. НПП також виступала за загальне обрання Президента [10, 39]. Її члени зауважували, що у Польщі Президент повинен бути впливовою фігурою, здатною до дії у випадку, якщо сейм буде паралізований партійною боротьбою. Президент повинен володіти правом звернутися до думки народу, якщо між ним і сеймом виникне конфлікт з принципових питань [10, 39].

Оцінюючи роботу першого парламенту незалежної польської держави, Я. Паєвський підкреслював: «Перед сеймом стояло величезне завдання, ...об'єднати країну, зафіксувати кордони, стабілізувати валюту. Однак в умовах політичної нестабільності, відсутності бюджету це було вище можливостей парламенту. Система позбавлена парламентська більшості, не змогла створити сильного стабільного уряду. Не варто забувати про це, коли ми оцінюємо історичну роль Законодавчого сейму» [11, 119].

Політична система Польської республіки пройшла певний еволюційний шлях, характерний для тогочасних європейських держав. Вихідною позицією перших тимчасових конституційних норм був республіканський устрій, а вибори до Законодавчого Сейму 1919 р. засвідчили про демократичне спрямування державно-політичного розвитку Польщі. Під час роботи Законодавчого сейму над встановленням основ державного ладу Польщі зіткнулися різні позиції щодо державно-

політичного устрою країни. Ліві партії прагнули закріплення у Конституції положень, які вони розглядали як перший крок на шляху до свого суспільного ідеалу – «соціалістичного» або «народного». Виступаючи проти другої палати парламенту у будь-яких її формах, ліві керувалися бажанням не допустити створення додаткових перешкод руху до нового суспільного устрою.

Обстоюючи загальний спосіб обрання Президента, вони прагнули збільшити шанси обрання на цей пост кандидата, що представляє інтереси трудових верств населення, які складають основну масу виборців. У разі його перемоги ліві розраховували оволодіти апаратом державної влади, що дозволило б проводити державну політику на користь широких мас польського суспільства. Правоцентристські партії керувалися прагненням насамперед створити ефективну модель для розвитку буржуазного суспільства. Вони достатньо послідовно обстоювали ідею про необхідність створення умов, що виключають можливість конфліктів між різними гілками влади. Відкрито не висловлювалося, але малося на увазі, що така небезпека буде реальною, якщо пост глави держави, обраного шляхом загального голосування, займе Ю. Пілсудський. Всі ці аргументи схилили праві партії до думки, що першочерговим завданням є встановлення парламентської республіки. Її перевагою вони вважали те, що парламентська демократія забезпечила б значну контрольованість і передбачуваність дій виконавчої влади. Боротьба політичних угруповань за лідерство, утримання та розширення електорату вносили додаткові проблеми у процедуру ухвалення Конституції Польщі.

Таким чином, здобуття державної незалежності мало для польського народу історичне значення. Використовуючи значну підтримку держав переможниць у Першій світовій війні, польська політична еліта розпочала реальну розбудову інститутів власної держави. У процесі політичної боротьби та дискусії у сеймі, Конституційна комісія розробила оптимальну для початкового етапу модель політичної системи Польської республіки, враховуючи власну політичну та правову культуру.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі від найдавніших часів до наших днів / Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів, 2002. – 752 с.
2. Алексієвець Л. Польща на етапі відродження і становлення національної державності (1918-1921) / Л. Алексієвець. // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2000. – Вип. 11. – С. 176-182.

3. Алексієвець Л. Конституція 1921 р. і проблеми становлення парламентської демократії / Л. Алексієвець // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2003. – Вип. 4. – С. 294-297.

4. Калінчик В. Становлення політично системи Другої Речі Посполитої / В. Калінчик // Міжнародні зв'язки України: міжнародні пошуки та знахідки. – К., 2005. – Вип. 14. – С. 255-279.

5. Калінчик В. До питання конституційного творення в Другій Речі Посполитій 1919-1921 рр. / В. Калінчик // Міжнародні зв'язки України: міжнародні пошуки та знахідки. – К., 2006. – Вип. 15. – С. 114-122.

6. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej. Spr. sten. pos. 160, 8.07.1920, L.CLX/4-9.

7. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej. Spr. sten. pos. 160, 8.07.1920, L.CLX/11-22.

8. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Spr. sten. pos. 37. 13.05.1919. Lam XXXVII/38.

9. Sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 20.II.1919 r., iam. 54-58.

10. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej. Spr. sten. pos. 37. 13.05.1919. Lam XXXVII/39.

11. Pajewski J. Gabriel Narutowicz. Pierwszy Prezydent Rzeczypospolitej / J. Pajewski, W. Jazuga. – Warszawa: Książka i Wiedza, 1993. – 187 s.

Боечко Владислав Становлення вищих органів влади Польської республіки після проголошення незалежності (1918-1920 рр.)

У статті на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної історіографії висвітлено процес підготовки та реалізації проектів політичної системи у сеймі Польської республіки. Автор акцентує увагу на тому, що політична система Польщі пройшла певний еволюційний шлях, характерний для тогочасних європейських держав.

Ключові слова: Польська республіка, політична система, Законодавчий сейм, політична боротьба, проект конституції

Боечко Владислав Становление высших органов власти Польской республики после провозглашения независимости (1918-1920 гг.)

В статье на основе анализа отечественной и зарубежной историографии раскрыто процесс подготовки и реализации проектов политической системы в сейме Польской республики. Автор акцентирует внимание на том, что политическая система Польши прошла определенный эволюционный путь, характерный для европейских стран.

Ключевые слова: Польская республика, политическая система, Законодательный сейм, политическая борьба, проект конституции

Boyechko Vladyslav Formation highest authorities of the Polish Republic after independence (1918-1920)

In article on the basis of the analysis of domestic and foreign historiography is disclosed the process of preparation and implementation of projects of the political system in the Sejm of the Polish Republic. The author focuses on the fact that the political system of Poland passed a certain evolutionary way of European countries.

According to the author position on the first time constitutional standards had Republican device, and elections to the Legislative Sejm of 1919, testified about the democratic direction of the state-political development of Poland. It is established that the formation of the Polish political system due to the large number of political organizations that influenced on the formation of the entire state vehicle. During functioning of the Seim on the development of the foundations of the state system of Poland has faced with different attitudes regarding the state-political system of the country. Left sought parties built a system of government that allowed to carry out government policy for the benefit of the masses of Polish society. Center-right parties wanted to create an effective model for the development of bourgeois society. They fairly defended the idea of the need to create conditions that exclude the possibility of conflicts between different branches of government. It is proved that in spite of different views, in the process of political struggle and debate in the Seim, the political elite has developed the optimum for the initial stage the model of the political system of the Polish Republic. It gave the chance to stabilize the political and modernity and economic situation in the country.

Keywords: Polish Republic, political system, Legislative Seim, political struggle, project of the Constitution

Рецензенти:

Димчик Рафал, доктор історії, ад'юнкт

Тробські Мацей, доктор габілітований, професор

Надійшла до редакції 10.02.2017 р.